Actieblad

DECEMBER 1991
102DE JAARGANG, NR. 6

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

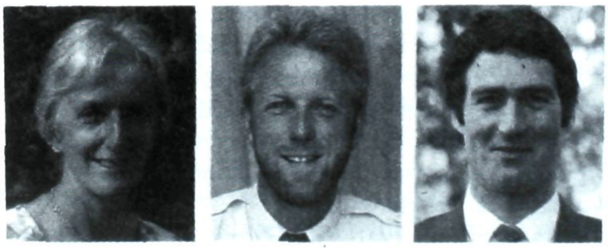
UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 5 x per jaar*

DE HIELENLIKKERS VAN ALFRED VOGEL

De Zwitserse antropoloog Glowatzki, die een persoonlijkheidsanalyse maakte van alternatieve genezers onderscheidde binnen deze beroepsgroep drie types. De eerste groep bestaat uit wat naïeve, idealistisch ingestelde figuren die te goeder trouw handelen. Een tweede groep kenmerkt zich door evidente psychopathologische trekken met soms verwardheid, waanachtige ideëen of almachtgevoelens. In deze groep bevinden zich volgens de onderzoeker nogal wat mensen die wegens seksuele misdrijven met de justitie in aanraking zijn geweest. De derde groep wordt gevormd door gewiekste zakenlieden. De auteur stelde overigens nadrukkelijk dat er tussen de drie groepen vloeiende overgangen voorkomen.

De vraag tot welke groep de Zwitserse pseudo-arts en kruidkundige Alfred Vogel gerekend moet worden, is niet moeilijk te beantwoorden. Als boegbeeld en groot aandeelhouder van een internationaal imperium van homeopathische en "fytotherapeutische" fabrieken is deze kwakzalver-multimiljonair het toonbeeld van de geslaagde zakenman. Zo slaagt hij er als geen ander in, al of niet gratis, zeer veel publiciteit te krijgen

Glimlachend in het warme nest van dr. H.C. Vogels imperium: mevr. drs. G.H. Bouwhuis (arts), drs. S. v.d. Veen (arts) en dr. M. Verheyen (arts)

en zijn alsmaar stijgende omzet toont aan dat het hem geen windeieren legt. Hij heeft het o.a. klaargespeeld om zijn kruidentuin als toeristische attractie te laten afficheren door de Nederlandse Spoorwegen en tienduizenden Nederlanders laten zich met een NS-dagtocht naar Elburg vervoeren om daar en passant volgestopt te worden met vrijblijvende voorlichting over ziek zijn en beter worden volgens Vogel. Ook slaagde Vogel er in om zowel bij de NCRV als AVRO een serie tv-programma's uit te laten zenden, waarin door omgekochte deskundigen (artsen en farmacognosten) onverbloemd reclame wordt gemaakt voor de homeopathie volgens Biohorma.

Voor het karretje van Vogel

Naast deze PR-successen, die zakelijk bekeken alle respect verdienen, bestookt Vogel zijn marktsegment met "voorlichtingsmateriaal" dat hij verspreidt via drogisten (het periodiek "Beterschap") en sinds kort ook via apotheken. Bij het doornemen van willekeurige exemplaren van dit materiaal blijkt de Zwitser er in geslaagd te zijn een aantal artsen en apothekers voor zijn karretje te spannen. Deze figuren zullen daarvoor ongetwijfeld vorstelijk beloond worden, maar geven door hun medewerking een vertrouwenwekkend en wetenschappelijk cachet aan deze lectuur, waardoor de argeloze lezer niet snel zal beseffen dat het hier gaat om pure kwakzalverij.

Deze mensen, die als typische representanten van de zogenaamde medische kwakzalverij moeten worden beschouwd, zullen wij hier met naam en toenaam vermelden.

Het Vogel-blad "Beterschap" heeft een ongetwijfeld gefingeerde rubriek met vragen van lezers. Het panel van deskundigen bestaat uit de artsen G.H. Bouwhuis, S. v.d. Veen en M. Verheyen. Deze renegaten adviseerden in de oktober-editie o.a. het gebruik van Boldocynara (driemaal daags 20 druppels na de maaltijd) om de leverfunctie te verbeteren, waarna het cholesterol vanzelf daalt. Tegen blaasontsteking moet Monarda complex worden ingenomen, terwijl het gebruik van "te strakke panty's" wordt ontraden. Bij

INHOUD

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel 010-4187149

Bestuur:
Voorzitter: C.N.M. Renckens, Hoorn
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: dr. H.A.M. Voorbij, Zwolle
Leden: drs. P.C. Bügel, Groningen
mr. Th. Douma, Haarlem
C.P. van der Smagt, de Bilt
prof. dr. H. Timmerman, Voorschoten
D. Uitterdijk, Medemblik
W.M. Veenema, Joure
Adviserende leden:
S.Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht
Postgiro van de Vereniging: **32237** ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Zwolle.
De **contributie** bedraagt thans minimaal *f* 40; voor studenten en leerlingverpleegkundigen *f* 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal *f* 100.

nierontsteking of waterzucht ten gevolge van een nieraandoening (een zeer ernstige aandoening, C.R.) wordt Selidago virgaurea L. aanbevolen.

Buigend als knipmessen voor Vogel

In oktober 1991 verscheen intussen het tweede nummer van een ander Vogel-periodiek: "Apotheek en homeopathie". Als apothekers 500 exemplaren bestellen (om gratis uit te delen aan de cliëntèle) ontvangen zij een equivalent aan Biohorma produkten. Als zij deze rommel dus slijten aan hun klanten, dan zijn zij uit de kosten. Ook in "Apotheek en homeopathie" treden een aantal mensen op, die tijdens hun universitaire opleiding toch iets anders te horen hebben gekregen maar die kennelijk voor Vogels judaspenningen zijn gevallen. Wij moeten noemen: dr. E.H.N. Janse, neuroloog te Enschede, die de advertenties voor Geriaforce ("driemaal daags 15-20 druppels": tegen vergeetachtigheid) verlevendigt met verhalen over doorbloedingsstoornissen van de hersenen. Een Helderse huisarts, J. Prins, blijkt jarenlange ervaring met gewrichtsslijtage te hebben. De klachten kunnen voorkomen c.q. behandeld worden met A. Vogels Atrosan en Alchemilla complex. De eindredactie van het blad berust bij mevrouw dr. E.N. van Nieuwenhuizen-Luyendijk, apotheker. Wellicht mede gezien haar leeftijd is er in het blad veel aandacht voor overgangsklachten. Het probleem blijkt goed oplosbaar: wat dacht U? A. Vogel's Famosan.

Op 10 november 1905 werd er ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van onze Vereniging in de aula van de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam een rede uitgesproken door prof. dr. H. Treub, hoogleraar in de gynaecologie aldaar.

Nadat diverse types kwakzalver de revue waren gepasseerd, vervolgde Treub: "**Tenslotte is er nog één soort kwakzalvers, die ik voor het laatst bewaard heb, omdat zij voorzeker het laagste staan; dat zijn de geneesheer kwakzalvers. Deze toch weten, nog beter dan de andere kwakzalvers, dat hun doen bedrog is en zij dekken dat bedrog met hun te kwader ure verkregen titel, al geeft die hen slechts het recht geneeskunst uit te oefenen en niet om met leugens aan de kost te komen**". Het is verbijsterend te beseffen dat deze woorden meer dan tachtig jaar later nog even actueel zijn als destijds en nog niets van hun juistheid hebben verloren. Elke beroepsgroep heeft zijn warhoofden en zwakke broeders, maar het wordt hoog tijd dat dit soort praktijken eens aan de medische tuchtrechtspraak wordt voorgelegd. Immers, als men hiermee niet "het vertrouwen in de medische stand" schaadt, warmee in godsnaam dan wel?

C.N.M. RENCKENS

BIJ DENISE: DE VOETEN BUITEN BOORD

De door de homeopathische industrie gesponsorde televisie-cursus homeopathie van de AVRO werd ondersteund door advertenties in de AVRO-bode van de firma Biohorma (Vogel) te Nijkerk, door VSM te Alkmaar en door Pflüger in Almere. In de AVRO-bode verschenen tijdens de duur van de cursus ook artikelen over de homeopathie. Zo liet mevrouw Denise Brouwer onder het hoofdje "constitutiebeelden" weten dat calcium carbonicum-mensen een sterke aanleg hebben voor overgewicht. Ze zijn vaak blond en hebben blauwe ogen. Maar ze hebben het snel koud, in tegenstelling tot het Sulfur-type, dat het juist snel warm heeft en geneigd is 's nachts de voeten "buiten boord" te steken. Een eveneens vrij veel voorkomend type is Phosphorus. Ze zijn open en spontaan maar worden ook wel gauw kwaad.

Kwaad in elk geval is de Groninger apotheker en redacteur van het Pharmaceutisch Weekblad, F. Venema. Hij noemt in NRC Handelsblad de cursus verschrikkelijk. "Deze omroepvereniging is werkelijk schaamteloos bezig. Dergelijke reclame is voor geen mens meer te scheiden van voorlichting. Daarbij komt dat het om geneesmiddelen gaat voor g e z o n d e m e n s e n (spatiëring van red. A.t.d.K.) Mensen worden kwalen aangepraat of dienen zich vast in te dekken voor kwalen die mogelijk komen. Uit een oogpunt van volksgezondheid is dit verbijsterend", aldus Venema.

De medicalisering rukt op, zeker dankzij een dergelijke schandelijke vertoning op het teeveescherm door de AVRO.

NOGMAALS KNIPSCHILD

Nadat wij in de Actiebladen 1 en 2 van 1990 al uitvoerig commentaar op Knipschilds acupunctuuronderzoek hadden gepubliceerd werden wij contrecoeur gedwongen om aan diezelfde epidemioloog opnieuw aandacht te besteden toen in het Actieblad van juni 1991 verslag werd gedaan van een KNMG-bijeenkomst over alternatieve geneeswijzen. Ook in dat stuk ontkwamen wij niet aan eén kritische grondhouding ten opzichte van Knipschild, die naar onze mening als een niet door veel medische voorkennis gehinderd ongeleid projectiel door de alternatieve geneeswijzen heen schiet. Zij preoccupatie met het serieus gerandomiseerd wetenschappelijk onderzoek van bizarre systemen kan onze bewondering inderdaad niet wekken en berust naar onze mening op zijn voorliefde voor de contramine. Dat hij daarnaast af en toe roept er geen bal van te geloven etc., vergroot de verwarring maar. Want waarom dan nog tijd en geld spenderen aan die onzin?

In een brief van één onzer leden werden wij er op gewezen dat Knipschild in een ingezonden brief in Medisch Contact van 28 juni 1991 toch maar had gesteld dat volgens hem homeopathie flauwekul is. Ons lid drong er op aan dat deze opvatting ook in ons Actieblad vermeld zou worden en waarschuwde voor een hetze tegen de Maastrichtenaar. Wij willen hier nadrukkelijk stellen dat er van een hetze onzerzijds tegen de heer Knipschild geen sprake is, veeleer is er sprake van een ernstig verschil van opvatting. Knipschild geeft namelijk door zijn werk heel makkelijk aanleiding tot misverstanden en wordt — vermoedelijk zijns ondanks — op handen gedragen door klassieke homeopathen en hun trawanten. Als Knipschild's opvattingen kristalhelder zouden zijn geweest dan hadden de krantenkoppen destijds wel anders geluid! En Knipschild's ingezonden brief waarop ons lid doelde was een reactie op een verslag van Knipschilds lezing door de redactie van Medisch Contact, die ook begrepen had dat Knipschild van mening was dat homeopathie werkt. Als zijn woorden voor toch goed ingewijden in deze discussie zo moeilijk te volgen zijn dan is het toch logisch dat minder deskundigen zijn opvattingen heel goed en met reden in hun eigen voordeel kunnen uitleggen.

Een recent voorbeeld dat de schadelijkheid van Knipschilds arbeid opnieuw ondubbelzinnig onderstreept troffen wij aan in het recent verschenen jaarverslag van NEHOMA (de verenigde homeopathische industrie) waarin onder het hoofdstuk "Wetenschappelijke impulsen" letterlijk werd gesteld: "Drie onderzoekers van de Rijks Universiteit Limburg hebben onlangs een reeds onderzoeken met betrekking tot de homeopathie met een kritische wetenschappelijke bril onderzocht. Hun conclusie luidde dat wetenschappelijk gezegd kan worden dat homeopathie werkt; over de werkingsmechanismen is nog weinig bekend."

Een hetze tegen Knipschild: neen. Maar wat zou het prettig zijn als hij zich eens gewoon aan de epidemiologie zou gaan wijden.

C.N.M. RENCKENS

ORDINAIRE RECLAME MET EEN QUASI-WETENSCHAPPELIJKE VERPAKKING

AVRO en NCRV gekapitteld

AVRO en NCRV hebben in het afgelopen najaar programma's uitgestraald over de homeopathie. De voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij richtte hierover de volgende brief aan mr. A. Geurtsen, voorzitter van het Commissariaat voor de Media:

Bij deze willen wij er krachtig bij u op aandringen zo spoedig mogelijk een einde te maken aan twee series bij respectievelijk NCRV- en AVRO-tv, waarin onverbloemd en onbeschaamd reclame wordt gemaakt voor homeopathie en met name voor enkele specifieke homeopathische firma's te weten: Biohorma ("dr. Vogel"), VSM en Pflüger.

Het AVRO-programma waarop wij doelen is getiteld "Een andere wijze" en zal bestaan uit acht afleveringen. Op zaterdag 26 oktober j.l. werd de vierde aflevering vertoond. In dat programma werd de naam van Vogel herhaaldelijk genoemd en werden enkele artsen ten tonele gevoerd die tegen keelpijn en verminderde weerstand duidelijk herkenbare producten van bovengenoemde firma's toonden en krachtig aanprezen.

Het NCRV-programma, dat onze verontwaardiging oproept, heet "Natuurlijk genezen". Het is een zesdelig programma, waarvan 28 oktober j.l. de vijfde aflevering de lucht inging.

Ook hierin wervende beelden van de dr. Vogeltuinen met zijn geneeskrachtige aanplant en artsen, die de dr. Vogel-producten adviseren tegen bedplassen en dergelijke.

De verpakking van ordinaire reclame in een quasi wetenschappelijk televisieprogramma is uitermate geraffineerd, maar lijkt ons in strijd met alle voorschriften. De schade voor het publiek blijft dan nog beperkt indien het gaat om producten, waarvan de waarde vaststaat. Dit geldt in ieder geval indien het gaat om geneesmiddelen die geregistreerd zijn door het College ter beoordeling van geneesmiddelen (voorbeelden daarvan zijn anticonceptiepillen, hormoonpreparaten tegen de overgang e.d.).

Nog ernstiger is het natuurlijk als op deze wijze behandelmethoden worden gepropageerd die volstrekt nutteloos zijn. Indien u mocht menen dat deze laatste visie omstreden is dan wil ik u wijzen op het recente advies van de Ziekenfondsraad die zich tegen de homeopathie uitsprak omdat het gaat om "middelen waarvan de werkzaamheid niet is aangetoond". Anderen zouden spreken van medische kwakzalverij.

We hopen dat bovengenoemde argumenten voldoende zijn om deze programma's nog eens zorgvuldig te onderzoeken, waarna een beslissing tot ingrijpen ons inziens onontkoombaar is.

(lees verder op blz. 4)

FOEI, AVRO EN NCRV

(vervolg van blz. 3)

Een verbod is niet mogelijk

Het antwoord van mr. Geurtsen aan voorzitter Renckens luidde:
Voor zover wij bevoegd zijn om ten aanzien van het bovenstaande maatregelen te nemen, beperkt zich dat tot het eventueel opleggen van sancties indien in de programma's in kwestie reclame-uitingen voorkomen die op grond van de Mediawet niet toegestaan zijn. Of daarvan sprake is, wordt op dit moment nader onderzocht.

Wij willen u er echter op wijzen dat het Commissariaat voor de Media niet de bevoegdheid heeft om de desbetreffende programma's te verbieden; de omroepen zijn namelijk zelf verantwoordelijk voor de programma's die zij uitzenden en de inhoud daarvan. Wij adviseren u dan ook om met betrekking tot de door u gewraakte programma's contact op te nemen met de desbetreffende omroepen.

GEVAARLIJK VOORSTEL IN DE EEG

Aan de Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, de heer Simons, hebben Skepsis en de Vereniging tegen de Kwakzalverij een brief gericht in verband met de gevaarlijke consequenties van een voorstel in de EEG, het voorstel-Chanterie. De tekst laten wij hieronder volgen.

Met bezorgdheid hebben de Vereniging tegen de Kwakzalverij (Vereniging tot evaluatie van alternatieve behandelingsmethoden en tot bestrijding van de kwakzalverij) en de Stichting Skepsis kennis genomen van het voorstel-Chanterie, waarover binnenkort een beslissing zal worden gevraagd van de Raad van Ministers van de Europese Gemeenschap. Bij aanvaarding van dit voorstel mogen antroposofische en homeopathische geneesmiddelen in de handel worden gebracht zonder dat hun werkzaamheid redelijkerwijs is aannemelijk gemaakt, zoals verplicht op grond van de richtlijnen 65/65/EEG, 75/319/EEG en 89/341/EEG.

Uit een oogpunt van rechtsgelijkheid zullen dan echter produkten, die ten onrechte als antroposofisch of homeopathisch middel worden aangeprezen, niet op grond van onwerkzaamheid van de markt mogen worden geweerd.

Zoals vermeld in de richtlijn 75/813/EEG kan de inhoud van de begrippen "therapeutische werking" en "onschadelijk karakter" en hun onderling verband ten gevolge van nieuwe ontdekkingen evolueren; daarom stelt deze richtlijn, dat de normen en voorschriften, op grond waarvan de toelaatbaarheid tot de markt wordt beoordeeld, op gezette tijden moeten worden aangepast aan de vooruitgang van de wetenschap. Inderdaad bleken ook enkele plantaardige geneesmiddelen schadelijker te zijn dan aanvankelijk was verondersteld.

Ook deze aanpassing aan de vooruitgang van de wetenschap wordt ontkracht, als middel zonder toetsing op werkzaamheid of schadelijkheid tot de markt wordt toegelaten, zoals beoogd in het voorstel-Chanterie.

Wij verzoeken U daarom met klem om Uw invloed aan te wenden om te voorkomen, dat de Raad van Ministers van de EG dit voorstel aanneemt.

(w.g.) Dr. J. van Noordwijk, farmacoloog
Voorzitter van de Werkgroep Geneeskunde van Skepsis

(w.g.) C.N.M. Renckens, vrouwenarts
Voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij

GERUISLOOS AFVALLEN

Een vriendelijke hand stuurt ons de prijslijst van Borkent Phuto Therapeutica uit Rijssen, "handel en industrie in biologische preparaten". Borkent heeft tegen afwashanden Bionerz in de aanbieding, het middel tegen gejaagdheid, onrustigheid heet gewoontjes Kalmeraan. Met Nostra Santé moet men vroegtijdig, op circa 50-jarige leeftijd beginnen — zou helpen tegen dementieverschijnselen. Natuurlijk zijn er Pollen (waartoe ze moeten dienen is niet duidelijk) van de honingbij uit Arizona. Een koopje is ongetwijfeld de aanbieding van 100 pillen Bioline voor *f* 9.95: "de geruisloze afslanker".

VUILE WAS NAAR BUITEN

In de Gooi- en Eemlander verscheen onlangs een advertentie van drogisterij Smeink te Hilversum, die het karakter droeg van een open brief van het Natuurgeneeskundig Centrum Noord, op het zelfde adres gevestigd als de drogisterij. Daarin werd aangekondigd dat "wegens gebleken onbekwaamheid en grote onbetrouwbaarheid van de heer Guus Winkler te Laren zich noemende natuurgenezer" de samenwerking met hem met onmiddellijke ingang werd verbroken. De practijk zou worden voortgezet door G. van Gorp (klassiek homeopaat, irisscopist en bach bloementherapeut), Zhi Gang Yang (acupuncturist en Chinees kruidenarts) en E. Karsemeijer (hypnotherapeut). Het natuurgeneeskundig centrum Noord is dus weer van alle gemakken voorzien.

SPROOKJES DER LAGE LANDEN

Hoe rattenkruit een plant werd

"Help uw zoon bij zijn meetkunde met uw natuurkunde. Geeft hem echte boter; die is puur natuur en daarom zo goed". Een gedateerde advertentietekst uit 1967. Gedateerd omdat het vak schoolmeetkunde niet meer bestaat. Niet gedateerd vanwege de boodschap, want dergelijke onzin wordt ook nu nog vaak, en niet zelden in advertentieteksten, verkondigd.

De natuur de brenger van alle goeds? Kom nou! Wel eens van strychnine gehoord? De natuur is de beste gifmeng(st)er. Er is berekend dat wij via het voedsel zo ongeveer 10.000x meer natuurlijke giften binnen krijgen dan niet natuurlijke, door chemici ontwikkelde pesticides. Maar, natuurlijk is 'in' en er wordt tegenwoordig zelfs van natuurlijke mineralen gesproken. Ach, als de mens dan toch bedrogen wil worden, moet hij het zelf maar weten, zou onze reactie kunnen zijn.

Maar als het gaat om geneesmiddelen? Dan beschermt de overheid haar burgers toch? Advertenties voor geneesmiddelen mogen toch alleen maar informatie bevatten ten aanzien van zogenaamde geregistreerde toepassingen? Laten we eens zien.

Het "verrijkte" preparaat KH_3

In veel huis-aan-huis kranten verschijnen artikelen over allerlei natuurlijke geneesmiddelen, steeds vergezeld van advertenties. Een zeer actieve publicist is Simon Couvee. Het ene merkwaardige verhaal na het andere (en het adres voor meer informatie is steeds TS-reform, Harderwijk). Een voorbeeld. Het preparaat KH_3 van de Roemeense Anna Aslan (wat zou er van haar geworden zijn na de revolutie?) is nu verrijkt. Er is Zell H_3 verkrijgbaar: dat is procaïne (volgens Couvee een 'semi-biologische stof' die een invloed heeft op onze hersenklieren: ooit zoiets gehoord?) waaraan plantaardige enzymen toegevoegd zijn die ervoor zorgen dat ons voedsel beter wordt opgenomen (wat dat helpt voor KH_3 blijft duister).

Vervolgens komt een tweede toevoeging: biogene stimulatoren, dat zijn "extracten van organische cellen (zijn er andere?) die ademhaling en weefseldoorbloeding bevorderen". En nu komt het: "Omdat Zell H_3 in de dunne darm wordt opgenomen, varen ook mensen met een gevoelige, of zelfs zonder maag er wel bij". En al deze onzin wordt geplaatst op dezelfde pagina waarop een drogist in een advertentie Zell H_3 aanbeveelt als een voedingssupplement (N.B. procaïne) dat iedereen boven de veertig zou moeten proberen, want het bevordert de spijsvertering en celvernieuwing. Hoe kan het toch zijn dat de Nederlandse overheid zulke misleidende reclame met betrekking tot geneesmiddelen toelaat? Het gaat hier om een kwakzalverij van de meest pure soort: de drogist heeft zich verlaagd tot een ouderwetse kwakzalver!

Sprookjesverteller Klazien

En wat te denken van de hausse van reclame voor natuurgeneesmiddelen voor radio en televisie? Wanneer er wat teveel reclame wordt gemaakt voor een bepaald merk bij een quiz, zijn Den Haag en Bussum in last; zoiets geldt in het geheel niet voor natuurgeneesmiddelen. De kroon in deze spannen NCRV en de sprookjesvertelster Klazien uit Balk. Ze noemt madeliefjes als "haar domineetjes", die tonen "hoe groot Gods trouw is en hoe prachtig Hij alles heeft gemaakt". En dan: madeliefjes zijn ook gezond. En ze klept maar door over bieten, de rode peen (ja, voor de ogen) en haar niersteenvergruizer (het blad van de zwarte bes), de rode ui die, wanneer je die onder het bed legt, de 'kramp in de benen' verdrijft. Onbelangrijk? Gewoon laten gebeuren? De negatieve opinie die in de samenleving kan worden genoteerd ten aanzien van echte geneesmiddelen wordt door de prietpraat van kruidenvrouwtjes als Klazien bevorderd. Een boekje van Klazien behaalt een oplage van 175.000 exemplaren. Het Parool schrijft: "Ze behandelt gezellige ouderwetse kwalen als aangezichtspijnpunt (wel eens gehad? H.T.), winderigheid, waterzucht en ingewandsverhitting". Gezellig ouderwets? Ouderwetse kwakzalverij!

Huibers ontdekt een plant!

Een voorlopig dieptepunt in het doorgaande geklets over natuur kwam ik tegen in een van de vele boeken en boekjes over 'natuurlijke' geneesmiddelen, kruiden, etc. In het boekje uit de Ankertjes-reeks van ANKH van Jaap Huibers, *Kruiden om te slapen*, komt een heel echt sprookje voor. Huibers bespreekt o.m. arsenicum als homeopathisch geneesmiddel. In homeopathische gidsen komen diverse arseenpreparaten voor. Eén is het *arsenicum album*; de voornaamste indicaties liggen bij maag-darmstoornissen. En wat is *arsenicum album*? Chemisch is het arseentrioxide, de volkse naam is 'witte arseen' en ook wel 'arsenik', maar de best bekende naam is 'rattenkruit'. Van dit gift maakt de homeopaat een zgn. geneesmiddel. De fabrikant van homeopathische middelen VSM vermeldt in een gids gelukkig dat het middel niet langdurig gebruikt mag worden, maar laat na te zeggen dat het om ordinair rattenkruit gaat.

En wat doet veelschrijver Huibers? Hij schrijft maar wat. Op pagina 60 van het genoemde boekje bespreekt hij een aantal homeopathische middelen en noemt de stof *arsenicum*. Hij zegt o.m.: "Veel mensen zullen niet weten dat dit een stof is die plantaardig is en komt van de 'witte arsenik'". Puur geklets; en bestaat geen witte arsenik. Er bestaat wel witte arseen of arsenik en dat is dus rattenkruit. Ook onbelangrijk? Nee! De echte geneesmiddelen worden door leken vaak als giftig beschouwd en de alternatieve geneesmiddelen als veilig. Degenen die alternatieve middelen maken of aanbevelen weten beter en schromen dan kennelijk niet om onwaarheden te publiceren. Witte arsenik, een sprookje van de lage landen!

Verstandige mensen kunnen fictie en werkelijkheid onderscheiden. Fictie die als werkelijkheid wordt aangeboden is gevaarlijk. Ze brengt de argeloze op een

MOET DE HOMEOPATHIE AAN DE VRIJE UNIVERSITEIT BLIJVEN?

Prof. Timmerman: Het is een schande dat een dergelijk vak hier wordt gedoceerd

De Vrije Universiteit te Amsterdam is het strijdtoneel geworden van de vraag: moet daar, het privaat-docentschap in de zo omstreden homeopathie worden voortgezet nu de tegenwoordige privaat-docent binnenkort de 65-jarige leeftijd bereikt? Neen, zegt met grote beslistheid het bestuurslid van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, prof. dr. H. Timmerman, die aan de Vrije Universiteit farmacochemie doceert.

Het is dienstig even na te gaan hoe de Vrije Universiteit aan zo'n privaat-docentschap komt. De oprichter van de Vrije Universiteit, Abraham Kuyper, had een grote affiniteit met de homeopathie. Zelf was hij een tobberige hypochonder. Er waren er meer in calvinistische kring die veel sympathie hadden voor Hahnemanns theorieën en predikanten beschikten vaak over een hele verzameling flesjes met homeopathische middelen. Toch heeft het tot 1961 geduurd eer de homeopathie, ondanks de tegenstand van de medische faculteit, aan de VU werd onderwezen — zij het door een privaatdocent (Van 't Riet). Sedert 1981 wordt dit privaat-docentschap waargenomen door drs. H.P.J.A. Maas.

Het conflict bij de Vrije Universiteit heeft landelijk de aandacht getrokken. Zo wijdde het Algemeen Dagblad er op zaterdag 23 november een hele pagina aan met een kleurenfoto van de collegezaal van de Vrije Universiteit waar Maas voor zeer klein groepje studenten een uurtje college (een uur per week) geeft. Jos Bienemann van het Algemeen Dagblad vertelt de lezer dat Maas het over de wondere geneeskracht heeft van bryomo, de witte heggerank. De tinctuur van de wortels van bryomo helpt bij pleuritis en longontsteking volgens Maas.

Onzin heeft lang genoeg geduurd

Prof. Timmerman steekt zijn mening niet onder stoelen of banken. Hij heeft zich gericht tot het College van Bestuur van de VU met een reeks van argumenten: homeopathie hóórt hier niet.

"Dat moet nu maar eens afgelopen zijn", aldus de heer Timmerman in zijn gesprek met de krant. "Die onzin heeft lang genoeg geduurd". Hij vindt het een schande dat homeopathie op de VU wordt gedoceerd. Het is een onwetenschappelijk vak dat niet thuis hoort op een instelling die het verbreiden van wetenschappelijk onderwijs tot taak heeft.

"De homeopathie berust", vervolgde prof. Timmerman, "op een onzinnige theorie. Onzinnig alleen al omdat zij nog nooit is aangepast. Ik weet geen voorbeeld van een wetenschappelijke theorie die niet is aangepast. Er is zoveel achterhaald, maar de theorie van de homeopathie zou nog onveranderd van kracht zijn. Wat een onzin".

Volgens privaat-docent Maas is dat ene uurtje college, dat hij met zijn trouwe assistent mevrouw Witkop geeft volstrekt onvoldoende. Hij wil méér: er moet juist een echte leerstoel komen met vier poten: onderwijs, onderzoek, een homeopathische kliniek (toe maar!) en een door de overheid geregelde financiële basis voor een behoorlijke vakgroep. En als er geen opvolger komt? Dan blijft Maas gewoon doorgaan. Er is een woedende grimas op zijn gezicht gekomen, vermeldt de verslaggever. Maas gaat er mee door. "Net zo lang tot zij doodvallen en niet ik". Hij schrikt er zelf van, besluit het Algemeen Dagblad.

SPROOKJES DER LAGE LANDEN

(vervolg van vorige pagina)

dwaalspoor. De Vereniging tegen de Kwakzalverij wil een bijdrage leveren aan de bescherming van de argelozen tegen de kletspraat verkopende producenten van alternatieve middelen. We zullen in komende nummers andere sprookjes aan de orde stellen.

H. TIMMERMAN

"STEEN DES AANSTOOTS, EEN DOORN IN HET OOG"

Het feit dat de Vrije Universiteit te Amsterdam een privaat-docent in de homeopathie wil benoemen als opvolger van de tegenwoordige privaat-docent drs. W.P.J.A. Maas heeft uiteraard ook het bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij in het geweer gebracht. Voorzitter Renckens richtte zich tot het College van Bestuur van de VU met het hieronder volgende schrijven:

In Medisch Contact van 9 november 1991 troffen wij een advertentie aan van de Koninklijke Vereniging ter Bevordering van de Homeopathie in Nederland, waarin sollicitanten werden opgeroepen voor de functie van privaat-docent homeopathie aan de Vrije Universiteit.

Homeopathie is een alternatieve geneesmiddelleer die gebaseerd is op twee absurde uitgangspunten.

Het eerste luidt dat een ziekte slechts te genezen is door een middel dat, indien het wordt ingenomen door gezonde personen, verschijnselen veroorzaakt die lijken op het te behandelen ziektebeeld.

Het tweede uitgangspunt is dat geneesmiddelen pas

werkzaam worden door, uitgaande van een basissterkte, al schuddend te verdunnen in stappen van 10 of 100 tot uiterst geringe concentraties, ja, zelfs tot het middel geheel verdwenen is.

Toen de homeopathische theorie werd bedacht (begin vorige eeuw) kreeg deze, zoals elke nieuwe theorie, in de medische wereld het voordeel van de twijfel. Maar nog in de negentiende eeuw bleek de homeopathie al snel niet bestand te zijn tegen de eisen der wetenschap, toen deze gebruik ging maken van statistiek, scheikunde, toenemende inzichten in werkingsmechanismen van geneesmiddelen, etc.

Dit leidde er toe dat er aan de medische faculteiten bij de opleiding tot arts geen aandacht meer aan de homeopathie werd besteed. De homeopathie hield nog wel wat aanhangers, maar de vereniging van homeopathisch artsen telde tot voor kort nooit meer dan enkele tientallen leden.

Vanaf de jaren '50 verbeterden de methoden, om de werkzaamheid van geneesmiddelen te onderzoeken sterk door ontdekking van het placebo-effect (dit wil zeggen het effect van suggestie), dat uitgeschakeld kon worden in vergelijkend zogenaamd dubbelblind onderzoek. Toen bleek dat ook bij dit soort onderzoek de homeopathische middelen hun waarde niet konden aantonen, verdween de homeopathie zelfs in Duitsland, haar bakermat, van het universitaire toneel.

De universiteit van Berlijn distantieerde zich in 1958 met een officiële verklaring van de homeopathie.

In alle opzichten een anachronisme

Reeds bij zijn invoering 1961 was de leerstoel in de homeopathie aan de VU dus in alle opzichten een anachronisme dat terecht zeer omstreden was. Sociaal-culturele argumenten en hagiografische sentimenten, samenhangend met de "nestgeur" van de VU, en allerminst de wetenschappelijke status der homeopathie gaven hier de doorslag.

Wij verzekeren u dat dit Fremdkörper het aanzien van de medische faculteit in niet onaanzienlijke mate schaadt en veel serieuze wetenschappers, binnen en buiten de Vrije Universiteit, een steen des aanstoots en een doorn in het oog is.

Als u wilt bevorderen dat uw studenten bij hun opleiding in de geneeskunde een homogeen, samenhangend en systematisch onderwijsprogramma geboden krijgen dan dient u zich te realiseren dat daarin voor de homeopathie geen plaats is.

Wij geven u dringend in overweging om het vertrek van de huidige homeopaat, de heer Maas, aan te grijpen om zonder al te veel ruchtbaarheid de leerstoel homeopathie, dat curiosum waarmee de VU zich dertig jaar een uitzonderingspositie verschafte in universitair Nederland, een zachte dood te laten sterven, aldus de brief.

● "Met homeopathie heb ik het een beetje moeilijker. Niet dat de verstrekte middelen tegen hoofdpijn of griep me ooit verlichting hebben geschonken, maar de achterliggende gedachte wil ik nog wel eens beproeven. De ziekte bestrijden met een dosis van de veroorzaker. Dus als ik een kater heb en duizelend ontwaak, neem ik meteen een glas bier. Dat werkt echt perfect". (Nico Merx in Het Parool)

ACUPUNCTUUR MET DE KLEURENSTIFT

Natuurlijk, we zijn altijd "in" voor iets nieuws. Hoe klopt dan ook ons hart van blijde verwachting wanneer de Heer Abhi R. Onderwijzer ons verblijdt met twee nieuwe begrippen "binnen de holistische geneeskunde": kleurenpunctuur en esogetica. Er zijn dikke boeken over verschenen, de stichting Osho Publikaties Nederland van de heer Onderwijzer heeft ze in voorraad. Ja zelfs zijn er "esogetische klankbeelden" in de handel alsmede de Perlux-apparaten. Zonder batterijen kost de Perlux-B 111 al *f* 825,25, maar voor een flesje esogetische kruidenolie is men al voor 37½ gulden de man. Of de vrouw.

Dat Perlux-apparaat met een lichtstift biedt "ongekende mogelijkheden", het maakt, zoals de Duitse fabrikant verzekert een "kostengünstigen Einstieg in die Farbpunktur dar". De kleurenpunctuur verbindt de resultaten van de licht- en kleurentherapieën met die van de acupunctuur. Het gaat er maar om de biophotonen uistralende lichaamscellen tot een storingsvrije biocommunicatie te brengen...

Rood is de kleur van het cholerische temparament, oranje is vrolijkheid en opgewektheid, geel vertegenwoordigt het sanguinische temperament, het is de kleur van de linker hersenhelft en derhalve van het intellect, groen is er voor de flegmatici, blauw is de kleur van rust en de oneindigheid (gebruiken o.a. tegen hoge bloeddruk), violet wordt gebezigd als een meditatieve kleur, de regulator van de "Schnittstelle" van psyché en lichaam. Wat is dat alles weer fraai opgeschreven, meneer Onderwijzer.

KNOOP HET MAAR IN UW OOR!

Pierre Swaab is een acupuncturist in Hoorn. Hij heeft al 500 verslaafde rokers behandeld, lezen wij in een advertentie van het CIAN, centrum voor irisscopie, acupunctuur en natuurgeneeskunde. Op de voorkant van het oor brengt hij drie miniscule naaldjes in die tien of veertien dagen blijven zitten. Ze worden "geactiveerd" met een bijbehorend magneetdopje. Die naaldjes zitten op de nieuw ontdekte "verslavingspunten" van de oorschelp. "Via zenuwbanden corresponderen ze (n.l. die punten) met een bepaalde gedeelte van de hersenen dat als een versterker fungeert van andere hersenfuncties". Volgens "de Franse hersenchirurg prof. dr. Paul Nogier" werkt oor-acupunctuur op deze drie punten zo hevig dat toepassing bij zwangere vrouwen wordt ontraden vanwege het risico van spontane abortus.

Rechtshandige mensen krijgen de naaldjes van Swaab in het rechteroor, linkshandige in het linkeroor.

GESCHIEDENIS VAN JAREN VAN STRIJD

Medici contra kwakzalvers door Gerrit van Vegchel. Uitg. Het Spinhuis, Amsterdam.

"De strijd tegen niet-orthodoxe geneeswijzen in Nederland in de 19e en 20e eeuw", luidt de ondertitel van het boek van Van Vegchel. Ontwikkeling en organisatie van zowel de geneeskunde als de kwakzalverij gedurende deze periode, worden door de auteur als achtergrond en verklaring gebruikt bij de voortdurende wederzijdse bestrijding. Als hoofdrolspeler bij de medici fungeert de Vereniging tegen de Kwakzalverij (VTK). De kwakzalverij wordt in heel haar diversiteit opgevoerd.

Het boek is een verslag van de pogingen van apothekers en medici (etc.) om niet-orthodoxe geneeswijzen (kwakzalverij) als misleidend en gevaarlijk voor de bevolking te ontmaskeren. In de vorige eeuw lukte dit niet, ondanks toenemende bundeling van de krachten van medici (oprichting VTK) en de gezondheidswetten van Thorbecke. In de 20e eeuw werkt het zogenaamde "rationaliseringsoffensief" van medici een nieuw gezondheidsbesef in de hand. De bevolking wordt hierdoor weliswaar bewuster van eigen verantwoordelijkheid en keuzemogelijkheid in de gezondheidszorg, maar kiest deels daarna ook voor een ontvluchting uit het medische machtsblok. (De paradox!)

De strijd van de VTK richt zich vóór de 2e wereldoorlog vooral tegen alternatieve geneesmiddelen (Patentgeneesmiddelen) en daarna tegen paranormale geneeswijzen...

De geschiedenis van de vereniging met haar vele ups en downs en de afstandelijke rol van de overheid bij de strijd tegen de alternatieve genezers worden duidelijk in kaart gebracht.

Hoewel het laatste hoofdstuk een conclusie is, betreft het boek vooral een verslag van de strijd tegen de kwakzalverij en de onuitroeibaarheid daarvan. De activiteiten van de VTK komen bij Van Vegchel als goedwillende, amateuristische Sisyfus-arbeid uit de verf. Het medische bolwerk genereert, in haar zorg voor de volksgezondheid, mede de alternatieve geneeswijzen lijkt de conclusie.

Aardig ter overdenking lijkt me.

Verder heb ik het boek als een objectief verslag gelezen en wil ik het als historisch overzicht van de strijd tegen de kwakzalverij als "zeker de moeite waard" bestempelen.

W.M. VEENEMA

BON

VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ

Tegen inlevering van deze bon kunnen leden van de Vereniging tegen de Kwakzalverij het hierboven besproken boek "Medici contra kwalzalvers" tegen een voordelig tarief toegezonden krijgen. De prijs bedraagt voor onze leden f 25 (overschrijving op postgiro 43 85094 ten name van uitgeverij Het Spinhuis te Amsterdam). Men kan ook een girobetaalkaart tot dit bedrag bij de brief met de bon insluiten. Zenden aan: Uitgeverij Het Spinhuis, Oudezijds Achterburgwal 185, 1012 DK Amsterdam.

Naam en adres: ....
....
....

SPORT EN CELTHERAPIE

Harm Kuipers, in 1975 wereldkampioen schaatsen in thans arts en inspanningsfysioloog, verbonden aan de Rijksuniversiteit Limburg. In een gesprek met Frits Abrahams van NRC Handelsblad kwam de vraag ter sprake waarom Kuipers zich zo fel keert tegen de celtherapie waarbij dierlijke cellen worden ingespoten. Het antwoord: Celtherapie kan levensgevaarlijk zijn. Ze berust op flauwekul, er is geen enkel wetenschappelijk bewezen effect. Ik ken, vervolgde Kuipers, Nederlandse topsporters — wielrenners, atleten — die er tijdens hun carrière ernstige problemen mee kregen. Hun hele hormonale huishouding was van slag.

GEVAARLIJKE ALTERNATIEVE ADVIEZEN

De 39-jarige Gerrit van S. doodde met messteken zijn moeder op haar boerderij in het Zuidhollandse Woubrugge. De man had een deel van zijn leven doorgebracht in psychiatrische inrichtingen en werd op de been gehouden met behulp van medicijnen. De omgeving van Gerrit van S., aldus het Algemeen Dagblad, probeerde een einde te maken aan dat medicijngebruik. Volgens de raadsvrouwe van Gerrit van S., — hij stond terecht voor de Haagse rechtbank — stonden in de familie alternatieve geneeswijzen hoog in het vaandel. "Afbouw", aldus mr. G. van der Veen, "werd aanbevolen door de paragnoste Ineke Goedhart, een helderziende uit Hazerswoude en een homeopaat". De presidente van de rechtbank, mr. E. Timmermans, constateerde: "En dan ging het vervolgens helemaal mis. Dan werd u vreselijk agressief, onhandelbaar en lastig".

Volgens psychiaters is Gerrit van S. volledig ontoerekeningsvatbaar. Hij kreeg van de rechtbank ter beschikkingstelling opgelegd met dwangverpleging.